

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 vtrum religio habeat exteriores actus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

¶ Super Quaestione octuagesimeprime Articulum septimum.

¶ Super Quaestione octuagesimeprime Articulum Octauum.

In art. eiusdem § 1. q. nota duo. Primò, quòd cum dicitur, Deo honorem exhibemus, non propter seipsum, sed propter, nò dicitur causam finalem, sed terminum voluntatis. Constat namq[ue] quòd colimus Deum propter seipsum, vt sciam, alioquin periret uel ad effectum uel ad finem, sed non propter seipsum Dei, sed propter uoluntatem ita q[uod] q[uod] augmentu[m] gloriæ nec quodamque modo accrescere p[otes]t, de quo scriptum est. Magnam nosstroru[m] non indiget. Recolè dum est quòd sciam quæque perfectio creatura a similitudine non facit perfectius, ita nec quæcumque gloria creata adiuncta gloriæ diuine facit gloriosius. Nec obicit, q[uod] gloria de genere suo sit bonum extrinsecum, in quo consistit in cognoscendo, et laudando. Nā sicut cognitio, æstimatione, laudatione altius ip[s]i Dei nulli aditæ cognitio, æstimatione, aut laudatio, facit maiorem: ita nec gloriæ, quam habet apud seipsum Deus in propria natura, & laude, quæcumque addita facit maiorem. In nobis ergo glorificat Deus cultu nostro in uisibili extra Deum, non in seipso. Sed tamen hoc ipsum, quòd est extendi gloriæ eius, ad ipsum ordinandum est ut firmum, propter quem debet fieri, & ad quod uenerit bona ordinatur, quia est Deus. Senoniam, quia actibus exterioribus uirtutis religio, ut signis exterioribus interioribus in se, vel in aliis. Et propterea talis debet esse modus in omnibus huiusmodi, ut si prima, secretaq[ue] sit ad solā interiorum, propriorum excitatione, confessione, uel augmentationem mentitur. Si autē communia, aut publica ad communem, & publicam deuotionem spectandum est. Unde & in responsione ad tertium, Geniales reprehenduntur: quia cibos, pontaque, & huiusmodi ad nos spectant, Deo offerunt, quasi ei per se gratia.

ARTICVLVS VII.

Utrum religio habeat aliquem exterioriorem actum.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur, quòd religio non habeat aliquem exterioriorem actum. Dicitur enim lo. 4. Deus spiritus est, & eos qui adorant eum, in spiritu & ueritate adorare oportet: sed exteriores actus non pertinent ad spiritum, sed magis ad corpus. ergo religio, ad quam pertinet adoratio, non habet actus exteriores, sed interiores.

¶ 2. Præter. Religionis finis est Deo reuerentiam, & honorem exhibere: sed uidetur ad irreuerentiā alicuius excellentis pertinere, si ea sibi exhibeantur, quæ proprie ad inferiores pertinent. Cum ergo, ea, quæ exhibet homo corporalibus actibus, proprie uideantur ad indigentias hominum ordinari, uel ad reuerentiam inferiorum creaturarum. ideo uidetur quòd non congrue possint assumi in diuinam reuerentiam.

¶ 3. Præter. Aug. in 6. de ciuit. Dei, comēdat Senecā de hoc, q[uod] uirtutem quosdam, qui idolis ea exhibebat, quæ solent hominibus exhiberi, quia. Sim mortalibus nō conueniunt ea, quæ sunt mortaliū: sed hæc multo minus conueniunt Deo uero, qui est excelsus super oēs Deos. ergo uidetur reprehensibile esse, quòd aliqui corporalibus actibus Deum colat. Nō ergo habet religio corporales actus.

SED CONTRA est, q[uod] in Psā. 83. dicitur. Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum uinū: sed sicut interiores actus pertinent ad cor, ita exteriores actus pertinent ad mēbra carnis. ergo uidetur q[uod] Deus sit colendus nō solū interioribus actibus, sed etiā exteriorib[us].

RESPOND. Dicendum, quòd Deo reuerentiam, & honorem exhibemus nō propter seipsum, quia seipso est gloria plenus, cui nihil a creatura adici potest, sed propter nos: quia uidelicet per hoc, quòd Deum reueremur, & honoramus, mens nostra ei subijcitur, & in hoc eius perfectio consistit. Quælibet. nres perficitur per hoc, quòd subditur suo superiori, sicut corpus per hoc, quòd uiuificatur ab anima. & aer per hoc, quòd illuminatur a Sole. Mēs autē humana indiget ad hoc, q[uod] cōiun-

In art. eiusdem q. nota identitatem simul, & differentiam religionis, & sanctitatis in hoc consistere, quòd identitas est realis, & rationis formalis essentialis. Vtraque enim reddit Deo debitum cultum. Sed differentia secundum rationem est in hoc, quòd religio directe respicit ea, quæ specialiter ad diuinum cultum pertinent, ut sunt ceremonie, sacrificia, oblationes, & huiusmodi. Sanctitas autem directe respicit mentem, & mediante mente respicit, & alia uirtutum opera, & etiā religionis opera, ita quòd tam religionis, quàm aliarum uirtutum opera respicit sanctitas mediante mente: quia uirtuti illis, ut per illa mentē applicet Deo, & conuequenter humanos actus a mente procedentes. Et hanc differentiam manifestat auctor in littera bene perspecta, dum primo concludit, quòd sanctitas est, per quam mens hominis seipsum, & suos actus applicat Deo. Et postmodum dicit, quòd sanctitas religionis, aliarumque uirtutum opera refert in Deum secundum quòd homo se disponit. Et specialiter quo ad religionis opera hoc declarans subdit. Per bona quædam opera ad cultum diuinum pertinentia. Fuit autem specialis ratio de religionis potius quàm aliarum uirtutum moralium operibus declarandi, quòd disponunt hominem, quia sunt ad alterum. Opera enim mansuetudinis, temperantia, & huiusmodi, manifeste disponunt hominem in se. Ex hac autem differentia patet, q[uod] multi sunt religiosi, qui non sunt sancti. Omnes autem sancti sunt religiosi. Qui enim ceremonijs, sacrificijs, & huiusmodi uocari possunt, sancti autem nequaquam, nisi semetip[s]os intrinsecus per hæc Deo applicent.

ga[nt] Deo, sensibiliū manu ductio: ne quia iustitia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta cōspiciuntur, ut Apost. dicit ad Ro. 1. Et ideo in diuino cultu necesse est aliquibus corporalibus uti, ut eis quasi signis quibusdam, mens hominis excitetur ad spirituales actus, quibus Deo cōiungitur. Et ideo religio habet quidē interiores actus quasi principales, & per se ad religionē pertinentes: exteriores uero actus quasi secundarios, & ad interiores actus ordinatos.

AD PRIMVM ergo dicendū, quòd Dominus loquitur quantum ad id, quòd est principale, & per se intantum in cultu diuino.

AD SECVNDVM dicendum, quòd huiusmodi exteriora non exhibentur Deo quasi his indigeat, sicut illud Psā. 49. Nunquid māducabo carnes taurorum, aut sanguinē hircorum potabo? sed exhibentur Deo tāquam signa interiorum, & spiritualium operū, quæ per se Deus acceptat. Unde Aug. dicit in 10. de ciuit. Dei sacrificiū uisibile, inuisibiliū sacrificij sacramētū, id est, sacrū signū est.

AD TERTIVM dicendū, quòd idolatræ deridetur ex hoc, quòd ea, quæ ad homines pertinent, idolis exhibebant, nō tamquàm signa excitantia eos ad aliqua spiritualia, sed tamquàm per se eis accepta: & præcipue quia erant uana, & turpia.

ARTICVLVS VIII.

Utrum religio sit idem sanctitati.

AD OCTAVVM sic proceditur. Videtur, q[uod] religio nō sit idē sanctitati. Religio. n. est quædam specialis uirtus, ut habitū est. Sanctitas autem dicitur esse generalis uirtus. Est enim faciens fideles, & seruantes ea, quæ ad Deum sunt iusta, ut Andronicus dicit. ergo sanctitas non est idem religio.

¶ 2. Præter. Sanctitas munditiā importare uidetur. Dicit. n. Dion. 12. cap. de diu. no. q[uod] sanctitas est ab omni immunditia libera, & perfecta, & omnino immaculata munditia. Munditia autem maxime uidetur pertinere ad temperantiam, quæ turpitudines corporales excludit. cum ergo religio ad iustitiā pertineat, uidetur quòd sanctitas sit idem religio.

¶ 3. Præter. Ea quæ diuiduntur ex op-

Art. 4. huius quest.

¶ 1. io. cap. 5. inter princ. & medium tom. 5.

Art. 4. huius quest.

¶ In responsione ad primum eiusdem articuli dubium occurrit, quo pacto sanctitas, ut in littera dicitur, imperat actibus aliarum